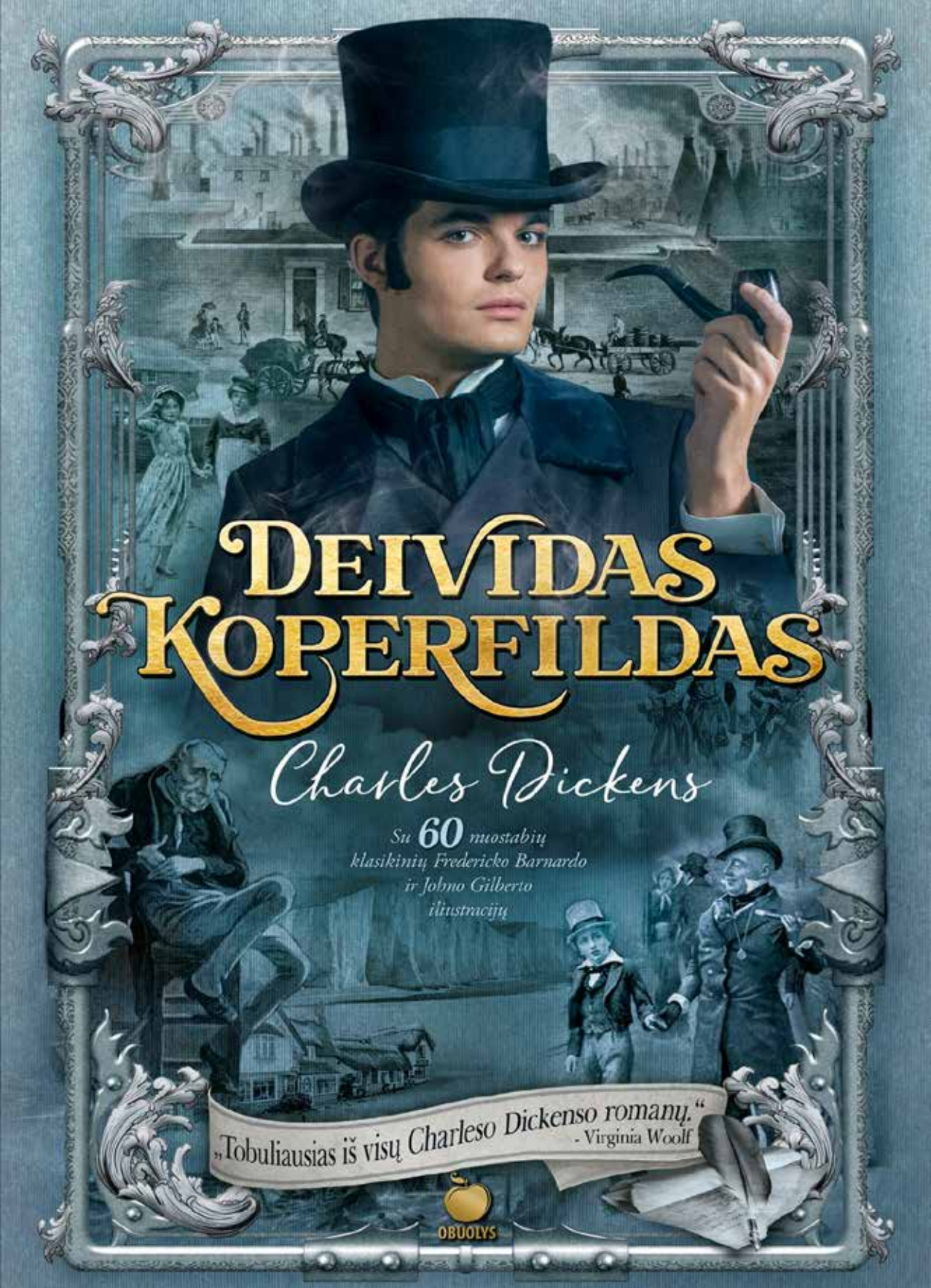

DEIVIDAS KOPERFILDAS

Charles Dickens

Su 60 nuostabių
klasikinių Fredericko Barnardo
ir Johno Gilberto
iliustracijų

„Tobuliausias iš visų Charleso Dickenso romanų.“
- Virginia Woolf

OBULYS

CHARLES DICKENS, 1812–1870

CHARLES DICKENS

DEIVIDAS KOPERFILDAS

SU FREDERICK BARNARD IR
JOHN GILBERT
ILIUSTRACIJOMIS

Romanas

Iš anglų kalbos vertė
J. ŽAKONIS

I skyrius

AŠ IŠVYSTU PASAULĮ

Ar aš tapsiu savo paties gyvenimo aprašymo herojumi, ar tas vaidmuo teks kuriam kitam asmeniui – turės parodyti šie puslapiai. Pradėdamas pasakoti apie savo gyvenimą nuo pat pradžių, pažymėsiu, kad gimiau (taip jau bent kiti man sakė, ir aš tuo tikiu) penktadienį, dvyliktą valandą nakties. Buvo pastebėta, kad, vos tik laikrodis ėmė mušti, aš pradėjau verkti.

Atsižvelgdamos į mano gimimo dieną ir valandą, auklė ir kelios išmaningos kaimynės, kurios gyvai manimi domėjosi dar keletas mėnesių prieš mums asmeniškai susipažįstant, pareiškė, pirma, kad man esą lemta gyvenime būti nelaimingam, ir, antra, kad man skirta regėt šmėklas ir dvasias; abi šios dovanos, kaip jos tvirtino, neišvengiamai tenkančios bet katros lyties nelaimingiems kūdikiams, gimusiems penktadienį prieš pat vidurnaktį.

Man nėra reikalo čia kalbėti apie pirmąją pranašystę, nes mano paties gyvenimas geriausiai parodys, ar ji pasitvirtino, ar nepasitvirtino. O dėl antrosios, tai pasitenkinsiu tik pasakęs, kad jeigu aš nepraūžiau šios mano paveldėjimo dalies tuomet, kai buvau mažas

kūdikis, tai kol kas jos dar neįsigijau. Tačiau aš anaip tol nesiskundžiu jos neturėdamas, ir jei kas nors dabar naudojasi šia mano nuosavybe, tai nuoširdžiai jam linkiu ir toliau ją sau pasilaikyti.

Aš gimiau su marškinėliais, ir netrukus buvo paskelbta laikraščiuose, kad jie parduo-
dami pačia žemiausia kaina – už penkiolika ginėjų*. Nežinau, ar tuo laiku jūrininkai sto-
kojo pinigų, ar tikėjimo šiuo prietaru ir laikė geresne apsauga kamštines liemenes; tiek te-
žinau, kad iš viso atsirado vienintelis pirkėjas, kažkoks advokatas iš komercinių sluoksnių,
pasiūlęs du svarus sterlingų grynais, o likusią dalį sutikęs primokėti cheresu, bet nebuvo
linkęs apsisaugoti nuo paskendimo aukštesne kaina. Todėl skelbimas buvo atšauktas kaip
visiškai nuostolingas, – o dėl chereso, tai mano vargšės mamytės nuosavas cheresas buvo
pardavinėjamas turguje, – ir, praslinkus dešimčiai metų, tie mano marškinėliai mūsų apy-
linkėje buvo bandomi parduoti loterijos būdu, už penkiasdešimt bilietų po pusę kronos,
be to, laimėtojas turėjo primokėti dar penkis šilingus.

Man pačiam teko dalyvauti šiame lošime, ir prisimenu, kaip nesmagiai ir nemaloniai aš
jaučiausi, kad šitaip elgiamasi su mano paties dalimi. Marškinėlius, kiek pamenu, laimėjo
sena ledi su mažu krepšeliu, iš kurio ji labai nenoromis vienais puspensiais iškrapštė tuos
penkis primokėtinus šilingus, ir vis tiek pustrėčio penso trūko, nors nemaža buvo sugaišta
laiko ir panaudota aritmetikos veiksmų, bergždžiai įrodinėjant jai, kad jų stinga. Tikras
dalykas, kurį to krašto žmonės ilgai atsimins kaip įsidėmėtiną, buvo tai, kad senė iš tikrų-
jų ne paskendo, o ramiai ir iškilingai mirė lovoje, sulaukusi devyniasdešimt dviejų metų
amžiaus. Žmonės man pasakojo, kad ligi paskutinės valandos ši moteris pasididžiudama
girdavosi niekad savo gyvenime nebuvusi ant vandens, nebent tik eidama per tiltą. Ger-
dama arbatą (kurią ypač mėgusi), ligi paskutinio atodūσιο ji piktinosi jūrininkais ir kitais
keliautojais dėl to, kad jie, pasak jos, per daug savimi pasitikėdami, „bastosi“ po pasaulį.
Veltui būdavo jai įrodinėjama, kad daugelis skanėstų, galbūt net ir arbata, gaunama tik
dėl šių jos smerkiamų įpročių. Tokiais atvejais senė, instinktyviai jausdama savo priekaiš-
tų jėgą, visada užbaigdavusi ginčą, dar labiau pabrėždama: „Ne, ne! Nėra ko bastytis!“

Kad ir aš, nutolęs nuo temos, nesibastyčiau, grįšiu prie savo gimimo.

Aš gimiau Blanderstone, Safolko grafystėje, arba „kažkur netoliese“, kaip sako škotai.
Gimiau po tėvo mirties. Kai mano akys atsivėrė pasaulio šviesai, mano tėvas jau šeši mė-
nesiai buvo užmerkęs jai savašias. Netgi dabar, kai pagalvoju apie tai, man truputį keista,
kad jis taip manęs niekad ir nematė. O dar keisčiau, kai prisimenu lyg pro miglą savo
pirmuosius vaikystės įspūdžius, susijusius su baltu tėvo antkapio mūsų kapinėse: aš visa-
da jausdavau kažkokią neapsakomą užuojautą šiam akmeniui, kuris gulėjo ten vienišas

* Ginėja – auksinė moneta, lygi 21 šilingui.

nakties tamsoje, o tuo tarpu mūsų mažutėje svetainėje degė žvakės ir kūrenosi židiny. Ir kartais man atrodydavo net žiauru, kad mūsų namų durys būdavo užkišamos ir užrakina-
mos tarsi kaip tik nuo jo.

Mano tėvo teta, taigi mano senelė teta, apie kurią man teks kalbėti gana smulkiai, buvo svarbiausias asmuo mūsų giminėje. Mis Trotvud, arba mis Betsi, kaip mano vargšė motina visuomet ją vadindavo, kai, nugalėjusi baime, pagalvodavo apie šią baisią asmenybę ir išdrįsdavo paminėti jos vardą (o tai retai tepasitaikydavo), mis Betsi ištekėjo už daug jaunesnio vyro, kuris buvo labai gražus, bet anaip tol ne ta žinomo priežodžio prasme: „Tas gražus, kas gražiai elgiasi.“ Buvo įtariama, kad jis mušdavęs mis Betsi, o kartą, susiginčijęs dėl ūkiškų reikalų, staiga taip įširdęs, kad vos neišmetęs jos pro langą iš antro aukšto. Šitie aiškūs nesugyvenamo būdo įrodymai privertė mis Betsi atsipirkti iš jo ir, abiem susitarus, gauti persiskyrimą. Su savo kapitalu jis nuvyko į Indiją, ir ten, kaip pasakoja neįtikėtina mūsų giminės legenda, kartą jį matę jojant ant dramblio su babuinu*, bet man rodosi, kad tai turėjo būti koks nors babu** ar kokia begum***. Šiaip ar taip, po dešimties metų iš Indijos buvo gauta žinia, kad jis mirė. Kaip toji žinia paveikė mano tetą, niekas nežino, nes tuoj po persiskyrimo ji vėl ėmė vadintis savo mergautine pavarde, nusipirko kotedžą viename kaime, kažkur toli pajūryje, įsikūrė ten viena, tik su tarnaitė, ir nuo to laiko pasiryžo gyventi užsidariusi, kaip tikra atsiskyrėlė.

Man rodos, kad kitados mano tėvas buvo jos numylėtinis, bet jis ją mirtinai įžeidęs savo vedybomis, nes mano motiną jį laikiusi „vaškine lėle“. Ji niekad nebuvo mačiusi mano motinos, bet žinojo, kad jai dar nesukakę dvidešimt metų. Mano tėvas su mis Betsi niekad daugiau nebesusitiko. Vesdamas jis buvo dvigubai vyresnis už mano motiną ir gana silpnos sveikatos. Po metų jis mirė, kaip sakiau, šeši mėnesiai prieš man ateinant į šį pasaulį.

Tokia tat buvo padėtis tą penktadienio popietę, kurią, tikiuosi, leisite man pavadinti kupina įvykių ir reikšminga. Žinoma, aš negaliu pasigirti, kad tuo laiku supratau visa, kas dėjosi, ar kad prisimenu tai, kas toliau bus pasakojama, remdamasis savo paties juslių paliudijimu.

Negaluodama ir labai nusiminusi, motina sėdėjo prie židinio. Žiūrėdama pro ašaras į ugnį, ji susirūpinusi sielojosi dėl savęs ir dėl to mažo betėvio svetelio, kurio atvykstant į šį pasaulį, ne per daug sujaudintą šio įvykio, jau laukė keliolika tuzinų pranašiškų segtukų, padėtų stalčiuje, antrajame aukšte. Mano motina, kaip sakiau, tą giedrą vėjuotą kovo popietę sėdėjo prie židinio, su baime ir liūdesiu dvejodama, ar iškęs tą bandymą, kuris jos

* Didžiųjų beždžionių rūšis.

** Indų valdininkas, mokantis anglų kalbą.

*** Kilminga indų moteris.

laukė, kai staiga, nusišluosčiusi ašaras ir kilstelėjusi akis į langą, pamatė ateinant per sodą kažkokią nepažįstamą ledi.

Antrukt pažvelgus, motinai nuojauta pasakė, jog tai mis Betsi. Besileidžianti saulė per sodo tvorą apšvietė nepažįstamąją, ir ji ėjo durų link tokia stamantri ir tokia ryžtinga, jog buvo aišku, kad čia ne kas kita, o tik ji.

Priėjusi prie namų, teta pateikė kitą įrodymą, jog tai neabejotinai ji. Mano tėvas dažnai sakydavo, kad ji retai kada elgiasi kaip visi mirtingieji; ir dabar, užuot paskambinusi varpeliu, ji priėjo ir pažvelgė pro langą, taip tvirtai prispausdama savo nosies galą prie stiklo, jog, kaip mano vargšė motina pasakojo, jis bematant susiplojo ir pabalo.

Ji taip išgąsdino mano motiną, jog aš visada buvau įsitikinęs turįs būti dėkingas mis Betsi už tai, kad gimiau penktadienį.

Susijaudinusi mamytė pašoko nuo kėdės ir pasislėpė už jos kampe. Mis Betsi lėtai ir tiriamai apžvelgė kambarį, pradėjusi nuo priešingos sienos ir vartydama akis, kaip saracėno galva olandiškame laikrodyje, kol jos žvilgsnis pasiekė mano motiną. Tada ji suraukė kaktą ir įsakomu mostu, kaip žmogus, įpratęs, kad jo klausytų, davė ženklą atidaryti duris. Mamytė nuėjo.

– *Jei neklystu*, jūs esate misis Deivid Koperfild? – paklausė mis Betsi, pabrėždama pirmuosius žodžius, turbūt pastebėjusi mano motinos gedulo rūbus ir jos padėtį.

– Taip, – silpnu balsu atsakė motina.

– Mis Trotvud, – prisistatė viešnia. – Tikiuosi, jūs girdėjote apie ją?

Mano motina atsakė turėjusi tą malonumą. Bet jai buvo nesmagu, kad jos veidas anaip tol neparodė, jog tai būtų suteikę jai didelį pasitenkinimą.

– Na, štai dabar jūs matote ją, – pareiškė mis Betsi.

Mano motina nusilenkė ir paprašė ją įeiti. Jos įžengė į tą kambarį, iš kurio motina ką tik buvo išėjusi, nes kitame koridoriaus gale esančioje svetainėje židinyje nebuvo užkurtas, – tiesą sakant, jo nebekurdavo jau nuo mano tėvelio laidotuvių dienos. Kai jos abi atsisėdo ir mis Betsi vis nieko nesakė, mano motina, po bergždžių pastangų susitvarkyti, pravirko.

– Na, na, na! – skubiai prašneko mis Betsi. – Liaukitės! Gana, gana! Bet motina negalėjo susivaldyti, todėl verkė, kol visiškai išsiverkė.

– Nusiimkit kyką, mano vaike, – tarė mis Betsi, – ir leiskit man į jus pasižiūrėti.

Motina per daug jos bijojo, kad galėtų neišpildyti šio keisto prašymo, jei ir būtų norėjusi nepaklusti. Todėl padarė, kaip jai buvo sakoma, bet jos rankos taip nervingai virpėjo, kad plaukai (kurie buvo vešlūs ir gražūs) užkrito jai ant viso veido.

– Dieve mano! – sušuko mis Betsi. – Juk jūs dar visai vaikas!

Iš tikrųjų mano motina net ir pagal savo metus atrodė nepaprastai jauna; vargšėlė nuleido galvą, tarsi tai būtų buvusi jos kaltė, ir verkšlendama pasakė, kad, galimas daiktas, ji

esanti per jauna būti ir našle, ir motina. Jei tik išliksianti gyva. Stoją trumpa tyla, kurios metu jai pasirodė, kad mis Betsi palytėjo jos plaukus ir tai anaipatol ne šiurkščia ranka; bet su nedrąsia viltimi žvilgtelėjusi į ją, jina pamatė, kad toji ledi sėdi, truputį pasikaišiusi sijoną, sunėrusi rankas ant vieno kelio, padėjusi kojas ant židinio grotelių, ir susiraukus žiūri į ugnį...

– Sakykite, dėl Dievo, – staiga tarė mis Betsi, – kodėl „Kovynė“?

– Jūs kalbate apie mūsų sodybą? – paklausė motina.

– Kodėl būtent „Kovynė“? – pakartojo mis Betsi. – Daug geriau būtų buvę „Kavinė“, jeigu bet katras iš judviejų būtų turėjęs šiek tiek praktiškos nuovokos.

– Vardą parinko misteris Koperfildas, – atsakė motina. – Kai jis pirko šiuos namus, jam labai patiko, kad čia aplinkui yra daug kovų lizdų.

Tą akimirką vakaro vėjas taip smarkiai sustaugė aukštose, senose guobose galusodė, jog nei motina, nei mis Betsi negalėjo susilaikyti nepažvelgusios į tą pusę. Guobos palinko viena prie kitos it milžinai, šnibždėdami kits kitam paslaptis, o po kelių sekundžių rimties ėmė vėl pašėlusiai blaškytis, mojuodamos savo didelėmis gauruotomis rankomis, tarsi šios paslaptys būtų per daug nuodėmingos ir sudrumstusios jų sielos ramybę; o vėjų išdraskyti, seni kovų lizdai, sukrauti jų viršūnėse, siūbavo kaip laivų skeveldros audringoje jūroje.

– Bet kurgi paukščiai? – paklausė mis Betsi.

– Paukščiai?.. – atsiliepė motina, galvodama apie kažką kita.

– Kovai... kur jie pasidėjo? – paklausė mis Betsi.

– Per visą laiką, kai mes čia gyvename, nė vieno jų čia nebuvo, – atsakė mamytė. – Mes manėme... misteris Koperfildas manė, kad šioje sodyboje yra daug kovų, bet lizdai labai seni, ir paukščiai, matyt, jau seniai buvo juos palikę.

– Štai tikras Deividas Koperfildas! – sušuko mis Betsi. – Deividas Koperfildas nuo galvos iki kojų! Pavadinti sodybą „Kovynė“, kai arti nėra nė vieno kovo, ir įsivaizduoti, jog yra paukščių, kai matai tik jų lizdus!

– Misteris Koperfildas jau miręs, – atsakė motina, – ir jeigu jūs išdrįsite prie manęs nepagarbiai apie jį kalbėti...

Man rodos, mano vargšę motiną akimirkai pagavo noras pulti ir sumušti tetą, kuri lengvai būtų galėjusi susidoroti su ja viena ranka, net jei ji būtų buvusi daug geriau paruošta tokiam susirėmimui, negu kad buvo tą vakarą. Bet vos tik tai pakilus nuo kėdės, ji labai nuolankiai vėl atsisėdo ir apalpo.

Atsipeikėjusi ar mis Betsi atgaivinta, vis tiek, kaip ten būtų buvę, ji pamatė pastarąją stovint prie lango. Tuo metu prieblanda jau buvo virtusi nakties tamsa, ir jos neaiškiai matė viena kitą, bet jei ne židinio ugnis, ir tiek nebūtų galėjusios įžiūrėti.

– Na, – tarė mis Betsi, grįždama prie savo kėdės, tarsi tik atsitiktinai būtų pažvelgusi pro langą į apylinkę, – kada jūs laukiate?

– Aš visa drebu, – mikčiodama pasakė motina. – Nežinau, kas man. Esu tikra, kad mirsiu!

– Ne, ne, ne! – nuramino mis Betsi. – Išgerkite arbatos.

– Ak, varge mano, varge mano, jūs manote, kad tai man padės? – beviltiškai sudejavo motina.

– Žinoma, padės, – pareiškė mis Betsi. – Čia tik grynas įsivaizdavimas. Kuo vardu jūsų mergaitė?

– Aš dar nežinau, ar bus mergaitė, – naiviai atsakė motina.

– Tesaugo Dievas šį kūdikį! – sušuko mis Betsi, nejučiomis ištardama antrąjį sakinį, kuris buvo išsiuvinėtas segtukų priegalvėlyje, gulinčiame antrajame aukšte komodoje, bet tai ji taikė ne man, o mano motinai. – Aš ne apie tai kalbu, o apie jūsų tarnaitę.

– Pegoti, – pasakė motina.

– Pegoti! – pakartojo mis Betsi kažkaip pasipiktinusi. – Nejaugi, mano vaike, jūs norite pasakyti, kad kokia nors žmogiška būtybė bažnyčioje galėjo būti pakrikštyta Pegoti* vardu?

– Tai jos pavardė, – silpnu balsu atsakė mamytė. – Misteris Koperfildas ją vadindavo pavarde, nes jos vardas toks pat kaip manasis.

– Ei, Pegoti! – šūktelėjo mis Betsi, praverusi svetainės duris. – Arbatos! Jūsų poniai truputį negera. Tik paskubėkit!

Davusi šį įsakymą taip griežtai, tarsi ji būtų turėjusi galią įsakinėti šiuose namuose nuo to laiko, kai jie buvo pastatyti, mis Betsi pažvelgė iš kambario ir, pamačiusi svetimo balso nustebintą Pegoti ateinant koridorium su žvake, uždarė duris ir atsisėdo kaip pirma: užkėlė kojas ant židinio grotelių, pasikaisė sijoną ir sunėrė rankas ant kelio.

– Jūs sakėt, kad abejojat, ar bus mergaitė, – pradėjo mis Betsi. – Aš nė kiek neabejoju. Nujaučiu, kad tikrai bus mergaitė. Taigi, vaikelį, nuo tos minutės, kai tik gims ši mergaitė...

– O gal berniukas, – išdrįso įterpti mamytė.

– Sakau gi jums, nujaučiu, kad bus mergaitė, – atšovė mis Betsi. – Neprieštaraukit! Nuo tos minutės, kai tik gims ši mergaitė, aš ketinu tapti jos drauge. Noriu būti jos krikštamotė ir prašau pavadinti ją Betsi Trotvud Koperfild. Jokių klaidų neturi būti šios Betsi Trotvud gyvenime. Su jos, vargšelės, jausmais nebus juokaujama. Ji turi būti gerai išauklėta ir gerai apsaugota nuo kvailo pasitikėjimo tais, kurie nėra to nusipelnę. O tuo pasirūpinsiu aš.

* Šis vardas primena anglišką žodį *pagan* – pagonis.

Po kiekvieno sakinio mis Betsi krestelėdavo galvą, tarsi jos senosios skriaudos būtų vėl joje atgijusios, ir, matyt, tvardėsi, kad ko nors aiškiau apie jas neprasitartų. Bent jau taip pasirodė mano motinai, stebinčiai ją blėstančios ugnies šviesoje, bet ji per daug bijojo mis Betsi, per daug jautėsi silpna, per daug prislėgta ir sumišusi, kad būtų galėjusi ką nors aiškiau pastebėti ar sumesti, ką reikėtų pasakyti.

– O Deividas ar buvo geras jums, vaike? – kiek patylėjusi paklausė mis Betsi, pamažu nustojusi linguoti galvą. – Gerai su juo gyvenote?

– Mes buvome labai laimingi, – atsakė mamytė. – Misteris Koperfildas man buvo net per daug geras.

– Štai kaip! Jis turbūt jus lepindavo? – pasiteiravo mis Betsi.

– Dabar vėl atsidūrusi vienai viena ir apleista šiame žiauriame pasaulyje, bijau, kad jis tikrai mane išlepino, – raudodama pasakė motina.

– Na, neverkit! – tarė mis Betsi. – Jūs vienas antram buvote ne pora, mano vaike... jei apskritai dviem žmonėms įmanoma sudaryti gerą porą, – todėl aš ir paklausiau. Jūs buvot našlaitė, ar ne?

– Taip.

– Ir guvernantė?

– Buvau auklė prie vaikų vienoje šeimoje, kur atsilankydavo misteris Koperfildas. Misteris Koperfildas buvo man labai malonus, labai atidus, labai manim domėjosi ir pagaliau pasipiršo man. Aš sutikau, ir taip mes susituokėm, – atvirai pasisakė motina.

– Ak, mano vargšele! – susimąščiusi pasakė mis Betsi, vis niūriai tebežiūrėdama į ugnį. – Ar jūs ką nors išmanote?

– Atsiprašau, madam, aš nesupratau... – sumikčiojo mamytė.

– Pavyzdžiui, apie namų ruošą, – pasakė mis Betsi.

– Bijau, kad nedaug apie tai tenusimanau, – atsakė mamytė. – Bent ne tiek, kiek norėčiau nusimanyti. Bet misteris Koperfildas mokė mane...

– O jis pats bene daug apie tai nusimanė! – įterpė mis Betsi.

– Ir vis dėlto, man rodos, kad būčiau padariusi pažangą, nes aš labai troškau išmokti, o jis buvo kantrus mokytojas, jei tik ne ta baisi nelaimė – jo mirtis...

Čia mano motina vėl pravirko ir nebegalėjo toliau kalbėti.

– Na, na! – ramino mis Betsi.

– Aš tvarkingai vedžiau savo išlaidų knygą ir kas vakaras su misteriu Koperfildu atlikdavau apyskaitą, – vėl nevilties apimta, pasakė raudodama motina.

– Na, pakaks gi! – ramino ją mis Betsi. – Gana verkti!

– Ir niekad tarp mūsų dėl to nekildavo jokių nesusipratimų, nebent tik kartais misteris Koperfildas man prikišdavo, kad mano trejetai ir penketai per daug panašūs vieni į

kitus arba kad per daug riestos septynetų ir devynetų uodegėlės, – vėl apsipylusi ašaromis ir nebesivaidydamą užbaigė mamytė.

– Jūs sau ligą įsivarysite, – pasakė mis Betsi. – Jūs žinote, kad tas neišeis į gera nei jums, nei mano krikšto dukteriai. Užteks! Susitvarkykite!

Šis argumentas iš dalies padėjo mamytei nusiraminti, bet daugiausia, matyt, čia nusvėrė jos tolydžio augęs negalavimas. Prasidėjo tylą, kurią kartkartėmis sudrumsdavo tik mis Betsi jaustukai: „A-a!“ Ji tebesėdėjo užkėlusį kojas ant grotelių.

– Žinau, kad Deividas už savo pinigų buvo nusipirkęs visam gyvenimui rentą, – pagaliau prabilo jinai. – O jus kaip jis aprūpino?

– Misteris Koperfildas, – tarė mano motina, nors jai ir nelengva buvo atsakyti, – buvo toks rūpestingas ir geras, jog dalį rentos užrašė man.

– Kiek? – paklausė mis Betsi.

– Šimtą penkis svarus sterlingų metams, – atsakė motina.

– Jis galėjo pasielgti ir blogiau, – pareiškė teta.

Pastarasis žodis labai tiko šiam momentui. Mamytei pasidarė taip bloga, kad Pegoti, atėjusi su arbatiniu padėklu ir žvakėmis, tuojuo pastebėjo, kaip ji blogai jaučiasi, – mis Betsi būtų galėjusi tai ir anksčiau pamatyti, jei kambary būtų buvę šviesiau, – ir skubiai nuvedė savo šeimninę į viršų, į jos kambarį. Paskui išsiuntė parvežti slaugės ir daktaro savo broliavaikį Hamą Pegotį, kuris slapta, mamytei nežinant, jau keletas dienų gyveno namuose, kad, reikalui esant, pabūtų pasiuntiniu.

Šios „jungtinės galybės“ – daktaras ir slaugė, atvykusios beveik kartu, gerokai nustebo, pamačiusios orios išvaizdos nepažįstamą ledi, kuri sėdėjo prie židinio, pasirišusi skrybėlę ant kairiosios rankos, ir kimšo sau į ausis juvelyrinę vatą. Kadangi Pegoti nieko apie ją nežinojo, o mano motina nė žodžiu neprisitarė, tai jos atsiradimas svetainėje atrodė paslaptingas. O dėl to, kad savo kišenėje ji turėjo ištisą sandėlį vatos, kurią kaišiojo sau į ausis, jos išvaizdos orumas nė kiek nenukentėjo.

Daktaras užkopė į viršų, paskiau vėl grįžo į apačią ir turbūt numanydamas, kad jam teks akis į akį praleisti drauge su šia nepažįstama ledi kelias valandas, stengėsi būti mandagus ir draugiškas. Daktaras buvo kuo nuolankiausias, kuo romiausias žmogelis pasaulyje. Jis įeidavo ir išeidavo iš kambario šonu, kad tik mažiau vietos užimtų. Jis vaikščiojo taip tyliai, kaip šmėkla „Hamlete“. Jis laikė galvą pakreipęs ant peties, iš dalies dėl to, kad labai kukliai vertino save, o iš dalies ir dėl to, kad kukliai troško nieko neįžeisti. Maža būtų pasakius, kad jis nebūtų galėjęs nė šuniui pikto žodžio tarti; jis nebūtų galėjęs jo *mesti* net pasiutusiam šuniui. Jis gal būtų pasakęs jam švelniai žodelį ar pusę žodelio, vieną skiemenį, nes jis kalbėjo taip pat lėtai, kaip ir vaikščiojo; bet jis nebūtų galėjęs būti jam šiurkštus, joku atveju jo įskaudinti.

Misteris Čilipas, pakreipęs galvą ant šono, maloniai pažvelgė į mano tetą ir truputį nusilenkė jai; paskui, matyt, darydamas užuominą į vatą, švelniai palytėjo savo kairę ausį ir tarė:

– Koks nors vietinis suerzinimas, madam?

– Ką?! – atsiliepė teta, ištraukdama it kamštį iš vienos ausies vatą.

Misteris Čilipas, kaip vėliau jis papasakojo motinai, buvo taip pritrenktas tetos tono, jog dangaus malonė, kad jis visai nesuglumo. Jis tik švelniai pakartojo:

– Koks nors vietinis suerzinimas, madam?

– Nesąmonė! – atkirto teta ir vėl užsikimšo ausį.

Po šito misteriu Čilipui nieko daugiau nebeliko, kaip tik sėdėti ir bejėgiškai žiūrėti į ją, – o ji taip pat sėdėjo ir žiūrėjo į ugnį, – kol ji vėl pašaukė į viršų. Pabuvęs ten kokį kevirtį valandos, jis sugrįžo atgal.

– Na? – prabilo teta, išimdama vatą iš tos ausies, kuri buvo arčiau daktaro.

– Na ką gi, madam, – atsakė misteris Čilipas, – mes... mes pamažu judame į priekį, madam.

– Et!.. – krestelėdama galvą, ištare teta su panieka. Ir vėl užsikimšo ausį.

Misteris Čilipas tikrai – kaip jis vėliau papasakojo mano motinai – buvo beveik pasipiktinęs, ir pasipiktinęs kaip gydytojas. Vis dėlto kone dvi valandas jis sėdėjo ir žiūrėjo į ją, rymančią prie židinio, kol ji vėl pašaukė į viršų. Kurį laiką pabuvęs ten, jis vėl grįžo.

– Na? – paklausė teta, vėl išimdama vatą iš tos pat ausies.

– Na ką gi, madam, – atsakė misteris Čilipas, – mes... mes pamažu judame į priekį, madam.

– Et!.. – tarė mano teta tokiu piktu balsu, jog misteris Čilipas to jau visiškai nebegalėjo pakęsti. Taip mat buvo tikimasi palaužti jo dvasią, kaip jis vėliau pasakojo. Jam pasirodė geriau būsią nueiti ir pasėdėti ant laiptų, tamsoje ir skersvėjyje, kol ji vėl pakvies.

Hamas Pegotis, kuris lankė pradžios mokyklą ir buvo geras katekizmo žinovas, o todėl laikomas patikimu liudininku, kitą dieną štai ką papasakojo. Jis, praslinkus valandai po minėtos scenos, nelaimėi, pravėręs į svetainę duris. Čia ji tuojau pastebėjo mis Betsi, kuri labai susijaudinusi vaikščiojo ten ir atgal. Ji pačiupo vaiką, dar nesusėjęs jam pasprukti. Vata, matyt, nepakankamai standžiai buvo užkimšusi jai ausis, nes, kai viršuje kartkartėmis pasigirsdavo stipresni žingsnių ir balsų garsai, mis Betsi leisdavo pajusti nelaimingai aukai savo susijaudinimo perteklių. Ji be paliovos vertė jį žingsniuoti iš kampo į kampą, laikydama už apykaklės (tarsi jis būtų per daug išgėręs opijaus), purtė jį, tąsė už plaukų, glamžė jo marškinius, kamšė vata jo ausis, matyt, laikydama jas savosiomis, ir apskritai visai tampė ir kankino jį.

Visa tai iš dalies patvirtino jo teta Pegoti, kuri pusę pirmos naktį matė jį tik ką paleistą ir tikino, kad jos sūnėnas tada buvęs toks pat raudonas kaip ir aš.

Geraširdis misteris Čilipas negalėjo ilgai ant ko pykti, ypač tokiu metu. Atlikęs savo darbą, jis tuojau šonu įslinko į svetainę ir kuo nuolankiausiu tonu tarė mano tetai:

– Na, madam, esu laimingas galėdamas jus pasveikinti.

– Kuria proga? – šiurkščiai paklausė teta.

Misterį Čilipą vėl suglumino mis Betsi rūstumas; norėdamas ją sušvelninti, jis nusilenkė jai ir truputį šyptelėjo.

– Pone tu šventas, kas tai per žmogus?! – nekantraudama sušuko teta. – Ar jis nebylys?

– Nusiraminkite, brangioji madam, – tarė misteris Čilipas švelniausiu balsu. – Jau nebėra jokio pagrindo nerimauti, madam, nusiraminkite!

Lig šiol laikoma beveik stebuklu, kad mano teta nestvėrė jo už apykaklės ir neiškratė iš jo visa, ką jis turėjo pasakyti. Ji pasitenkino tuo, kad taip krestelėjo galvą, jog daktarą net šiurpulys nukrėtė.

– Taigi, madam, – tęsė toliau misteris Čilipas, kai tik atgavo drąsą, – aš esu laimingas, galėdamas jus pasveikinti. Dabar jau viskas baigėsi, madam, ir laimingai baigėsi.

Per tas penkias minutes, kurias misteris Čilipas paskyrė šiai iškilmingai kalbai pasakyti, teta žiūrėjo, įsmeigusi į jį akis.

– O kaip ji jaučiasi? – paklausė teta, sukryžiuodama rankas; ant vienos iš jų vis dar tebekabojo jos skrybėlė.

– Tikiuosi, madam, kad netrukus jinai jausis visai gerai, – atsakė misteris Čilipas. – Geriau ir negali jaustis jauna motina tokiomis liūdnomis šeimos aplinkybėmis. Dabar, madam, nėra jokių kliūčių jums pasimatyti su ja. Tai galbūt jai net būtų naudinga.

– O *ji*? Kaip *ji* jaučiasi? – griežtai paklausė teta.

Misteris Čilipas dar labiau pakreipė galvą ant šono ir pažvelgė į tetą kaip prijaukintas paukštelis.

– O naujagimė, – vėl pasiteiravo teta, – kaip ji jaučiasi?

– Madam, – atsakė misteris Čilipas, – aš maniau, kad jūs jau žinote. Juk tai berniukas.

Teta nepratarė nė žodžio, tik stvėrė savo skrybėlę už kaspinių kaip kokią mėtųklę, paukštelėjo ja misteriui Čilipui per galvą, paskui užsimaukšlino visą sulamdytą ant galvos, išdūmė lauk ir niekad daugiau nebegrižo. Ji pradingo kaip supykinta laumė arba kaip viena iš tų antgamtinių būtybių, kurias, visų bendru įsitikinimu, man buvo lemta pamatyti, ir niekad daugiau nebepasirodė.

Taip, niekada. Aš gulėjau savo pintinėleje, mano motina – čia pat lovoje, o Betsi Trotvud Koperfild pasiliko amžinai sapnų ir šešėlių šalyje, toje paslaptingoje karalystėje, iš kurios aš buvau ką tik atkeliavęs. Mėnulio šviesa, sklidusi pro mūsų kambario langą, nušvietė žemiškus būstus daugelio tokių kaip aš naujų ateivių ir žemės kauburėlių su dulkėmis žmogaus, be kurio aš niekad nebūčiau atsiradęs šiame pasaulyje.

II skyrius

AŠ STEBIU

Pirmieji paveikslai, kuriuos aš aiškiai prisimenu iš savo tolimos kūdikystės dienų, tai mano motina, gražiais plaukais ir jaunatviška figūra, ir Pegoti, be jokios figūros, tokiomis juodomis akimis, kad jos tarsi skleidė tamsius šešėlius ant veido, ir tokiomis kietomis ir raudonomis rankomis bei skruostais, jog aš stebėdavausi, kodėl paukščiai lesa ne juos, bet obuolius.

Man rodos, kad aš prisimenu, kaip jos abi netoli nuo manęs pasilenkia ar atsiklaupia ant grindų; jos man atrodo mažos kaip nykštukai, o aš netvirtais žingsneliais vaikštau nuo motinos prie Pegoti. Mano atmintyje pasiliko įspūdis, kurio aš negaliu išskirti iš ryškesnių prisiminimų, kad aš prisiliečiu prie Pegoti smiliaus, kai ji, būdavo, ištiesia jį man, ir jis toks šiurkštus nuo siuvimo, kaip muškato trintuvė.

Gal ir apsirinku, bet man atrodo, kad daugelio vaizduotėje pasilieka kur kas ankstesnių dienų įspūdžiai, negu mes manome. Aš esu įsitikinęs, kad didelis skaičius visai mažų vaikų sugeba nepaprastai smulkiai ir tiksliai viską pastebėti, ir, be to, man atrodo, kad apie daugumą suaugusių žmonių, kurie pasižymi šia savybe, galima visiškai tikrai pasakyti, jog jie išsaugojo šią galią iš vaikystės, o ne vėliau ją įsigijo. Maža to, kaip man teko pastebėti, tokie žmonės pasižymi būdo atvirumu, švelnumu ir sugebėjimu jausti pasitenkinimą, o tai irgi yra paveldėjimas, išsaugotas nuo kūdikystės dienų.

Galbūt aš pradedu „bastytis“, dėstydamas šiuos samprotavimus, bet turiu pasakyti, kad šios išvados iš dalies pagrįstos mano paties patyrimu. Ir jei iš to, ką rašau šioje apysakoje, būtų galima padaryti išvadą, kad aš buvau labai pastabus vaikas arba kad, užaugęs vyru, labai gyvai prisimenu savo ankstyvąją vaikystę, – tai, be abejo, aš prisiskirsiu abu šiuos bruožus.

Grįždamas atgal, kaip sakiau, į miglotas kūdikystės dienas, prisimenu pirmiausią du paveikslus, ryškiausiai išskylančius iš kitų dalykų chaoso – motiną ir Pegoti. Ką gi aš dar prisimenu? Pažiūrėkime...

Štai lyg pro rūką matyti mūsų namas, susijęs su mano ankstyvaisiais prisiminimais ir labai man artimas. Žemutiniame aukšte Pegoti virtuvė, išeinanti į užpakalinį kiemą. To kiemo viduryje ant stiebo karvelidė be jokio karvelio: kertėje didelė šuns būda be šuns,

o po kiemą vaikščioja daugybė vištų, kurios man atrodo baisiai aukštos, grėsmingos ir nuožmios. Tarp jų vienas gaidys, kuris užskrenda ant baslio giedoti savo „kakarieku“. Žiūrėdamas pro virtuvės langą, manau, kad gaidys ypač domisi manimi; ir aš drebu iš baimės – toks jis atrodo piktas. O žąsys kitoje vartelių pusėje! Kaip jos mane vejasi, kai einu pro šalį, ištiesusios savo ilgus kaklus. Šitas žąsis net sapnuoju naktį, kaip kad turbūt sapnuoja liūtus žmogus, kuris miega apsuptas laukinių žvėrių.

Antai ilgas koridorius – mano akimis žiūrint, jo perspektyva nusitęsia kažkur toli toli – iš Pegoti virtuvės iki paradinių durų. Į šį koridorių išeina tamsaus sandėlio durys, ir vakare pro tokią gūdžią vietą reikia prabėgti kuo greičiau, nes aš nežinau, kas gali slėptis tarp tų kubilų, ąsočių ir senų arbatos dėžių, kai ten nieko nėra su blankiai degančia lempute, o kai praveriamos sandėlio durys, iš jo smelkiasi priplėkęs oras, kuriame jaučiamas kartu muilo, marinatų, pipirų, žvakių ir kavos kvapas. Prisimenu dvi svetaines: vieną, kurioje mes sėdime vakarais – motina, aš ir Pegoti, juk Pegoti, kai jos darbas atliktas ir neturime svečių, yra neatskiriama mūsų draugė; antrą – didžiąją svetainę, kurioje mes praleidžiame laiką sekmadieniais. Ji ištaigingesnė, bet ne tokia jauki. Šis kambarys man atrodo niūrus, turbūt todėl, kad Pegoti man pasakojo – jau nežinau kada, bet, matyt, labai labai seniai – apie tėvelio laidotuves ir apie tai, kad šitoj pačioj svetainėj tada susirinko gedulingai apsirengę laidotuvių dalyviai. O kartą joje sekmadienio vakarą motina skaitė man su Pegoti, kaip prisikėlė iš numirusių Lozorius, ir man taip baisu, jog mamytė ir Pegoti paskiau turi iškelti mane iš lovelės, kad parodytų man pro miegamojo langą, kur mirusieji ramiai ilsisi kapinėse, nušviestose iškilmingos mėnulio šviesos.

Niekad aš nemačiau nors pusiau taip žalios žolės, kaip tų kapinių veja; niekur nėra tokių ūksmingų medžių, kaip tenai; nieko nėra tylesnio, kaip tie antkapiai. Kiekvieną rytą, kai aš atsiklaupi savo lovutėje, esančioje nišoje prie motinos kambario, ir pažvelgiu pro langą, matau, kaip šioje vejelėje ganosi avys, kai raudona saulutė nušviečia saulės laikrodį, ir klausiu pats save: „Ar šis saulės laikrodis džiaugiasi, kad jis vėl gali pasakyti laiką?“

Štai mūsų klauptas bažnyčioje. Kokia aukšta jo atkaltė! Jis prie pat lango, pro kurį matyti mūsų namas. Per rytmetines pamaldas Pegoti be perstojo žvilgčioja pro šį langą, norėdama įsitikinti, ar mūsų namo kas neplėšia ir ar jis neužsidegė. Nors Pegoti akys klaidžioja, bet ji esti labai nepatenkinta, jei manosios taip pat pradeda klaidžioti, o kai užlipu su kojomis ant suolo, ji susiraukia, tuo perspėdama, kad aš turiu žiūrėti į kunigą. Betgi aš negaliu visą laiką žiūrėti į jį – aš gerai pažįstu mūsų kunigą be to balto apdaro ir bijau, kad jis nustebs ir, ko gero, pertraukęs pamaldas, paklaus, kodėl taip spoksau į jį, o ką gi man tada daryti? Negražu žiopsoti, bet aš gi turiu ką nors veikti. Žiūriu į motiną – ji apsimeta manęs nematanti. Žiūriu į berniuką šoninėje navoje – jis vaiposi į mane. Žiūriu į saulės spindulius, iš portiko sklindančius pro atdaras duris, – ir pamatau tarpduryje paklydusią

avele – ne nusidėjėlių, ne, o tikrą avį; ji stovi galvodama, ar neįėjus jai į bažnyčią. Jaučiu, kad jeigu dar ilgiau į ją žiūrėsiu, tai neištvėręs sušuksiu ką nors garsiai, o tada – kas man bus?! Pakeliu akis į memorialines lentas, prikaltas prie bažnyčios sienų, ir stengiuosi galvoti apie velionį misterį Bodžersą, mūsų parapijietį, apie tai, ką jautė misis Bodžers, kai baisūs sopuliai ilgai kamavo misterį Bodžersą ir daktarai neįstengė jam padėti. Klausiu pats save, ar buvo pas misterį Bodžersą pakviestas daktaras Čilipas, o jeigu buvo pakviestas, tai ar jis taip pat pasirodė bejėgis. Ir jeigu jis nesugebėjo išgelbėti ligonio, tai ar jam malonu dabar kiekvieną sekmadienį tai prisiminti. Nuo misterio Čilipo, pasirišusio šventinį kaklaraistį, nukreipiu akis į sakyklą, ir staiga man dingteli mintis, kokia tai puiki vieta žaidimams ir kokia tai būtų pilis: aš ją ginčiau, o kitas berniukas, lipdamas į viršų laiptais, atakuotų ją, ir aš paleisčiau jam į galvą aksominį pagalvėlį su spurgais... Po truputį mano akys pradeda merktis: girdžiu dar, kaip kunigas gieda migdančią giesmę, bet greit jau nieko nebejaučiu, o pagaliau su triukšmu nukrintu į pasuolę, iš kur Pegoti ištraukia mane vos gyvą.

O dabar matau mūsų namo fasadą su išpintais miegamojo kambario langais, iki galo atidarytais, pro kuriuos taip ir skverbiasi saldus, kvapnus oras; galusodėje šakose vis dar kadaroja seni, suirę kovų lizdai. Šit aš antrajame sode – užpakaliniame kieme, kur yra tuščia karvelidė ir tuščias šuns gurbas. Kiek čia peteliškių! Beje, aplinkui šį sodą aukšta tvora; prie vartelių kabo spyna. Medžiai linksta nuo daugybės vaisių. Niekada, rodos, per visą savo gyvenimą vėliau aš nemačiau jokiam sode tokios daugybės prinokusių sultingų vaisių. Mama skina juos ir deda į pintinę, o aš vogčiomis kemšu sau į burną agrastus, apsimesdamas esąs visiškai jiems abejingas. Bet štai pakyla baisus vėjas – ir vasaros kaip nebūta. Žiemos prieblandoje mes su motina žaidžiame ir šokame svetainėje. Kai mama uždususi atsisėda fotelyje, aš stebiu, kaip ji suka savo šviesias garbanas ant pirštų ir ištisia liemenį; niekas už mane geriau nežino, kokia ji patenkinta, kad taip žavingai atrodo, ir kaip didžiuojasi, kad tokia graži.

Tai tokie mano patys ankstyvieji kūdikystės įspūdžiai. Visa tat ir dar įsitikinimas, kad mes su motina truputį prisibijome Pegoti ir dažnai darome taip, kaip ji nori, yra kartu ir pirmieji mano samprotavimai – jei taip galima juos pavadinti.

Kartą vakare mes su Pegoti sėdėjome vienudu prie židinio svetainėje. Aš skaičiau jai apie krokodilus. Turbūt nelabai suprantamai skaičiau, arba ji, vargšė, nelabai įdėmiai klausėsi manęs, tiktai prisimenu, kad, man baigus skaityti, jai pasiliko miglotas įspūdis, jog krokodilai – tai tokia augalų rūšis. Aš pavargau beskaitydamas ir baisiai užsimaniau miego. Bet, kadangi man per didelę malonę buvo leista sėdėti ir laukti, kol sugrįš namo motina iš kaimynų, kur ji svečiavosi tą vakarą, tai aš buvau pasiryžęs geriau mirti savo poste negu atsigulti. Mane taip stipriai apėmė snaudulys, jog Pegoti mano akyse ėmė pūstis ir pasidarė nežmoniškai didelė. Kad nesimerktų akys, aš prilaikiau vokus smiliais ir

atkakliai žiūrėjau, kaip Pegoti dirba. Žiūriu į vaškinės žvakės gabalėlį, kuriuo ji vaškuoja siūlą, – koks jis atrodo senas, visas išvagotas it raukšlėmis! Spoksau į mažytį namuką šiaudiniu stogu, kur gyvena auklės centimetras, į jos rankdarbių dėžutę stumdomu antvožėliu, kuriame atvaizduota švento Povilo katedra (su rožiniu kupolu); į varinį pirščiuką ant jos piršto ir pagaliau į pačią Pegoti; ji man atrodo žavinga. Snaudulys taip mane apima, jog aš jaučiu: jei tiktai minutėlei užmerksiu akis, tada galas – užmigsiu.

– Pegoti, – staiga paklausiu aš, – ar jūs buvot kada nors išteklėjusi?

– Viešpatie, masteri* Deivi! – sušuko Pegoti. – Kodėl jums šovė į galvą mintis apie išteklėjimą?

Ji atsakė taip gyvai, kad miegą man kaip ranka atėmė. Pegoti nustoja siuvus ir, iškėlus ranką su adata ir siūlu, žiūri į mane.

– Bet ar jūs buvot kada nors išteklėjusi, Pegoti? – vėl paklausiu aš. – Jūs juk labai graži, ar ne tiesa?

Ir iš tikrųjų aš laikiau ją gražuole, bet visai kitokia negu mano motina. Mūsų didžiojoje svetainėje stovėjo raudonu aksomu aptraukta kėdutė kojoms padėti, ant kurios motina nupiešė gėlių puokštę. Man atrodė, kad Pegoti skruostai nė kiek nesiskyrė nuo to aksomo. Tiesa, aksomas buvo švelnus, o Pegoti veidas šiurkštus, bet tas ne taip jau svarbu.

– Argi aš gražuolė, Deivi?! – sušuko Pegoti. – Ką jau ten, mano branguti! Bet kodėl gi jums šovė į galvą mintis apie išteklėjimą?

– Nežinau! O sakykit, juk negalima iš karto išteklėti už dviejų vyrų, ar ne tiesa?

– Žinoma, negalima, – skubiai ir ryžtingai atsakė Pegoti.

– Bet jei jūs už ko nors išteklėtumėt ir tas vyras numirtų, tada būtų galima išteklėti už kito, ar ne, Pegoti?

– Galima, – atsakė Pegoti, – jei nori, mano mielas.

– O jūs, Pegoti, kokios apie tai nuomonės? – sakau aš.

Aš paklausiau ir pažvelgiau į ją taip smalsiai, kaip ji prieš tai žiūrėjo į mane.

– Mano nuomonė tokia, – truputį pasvyravusi, tarė Pegoti, nukreipdama žvilgsnį nuo manęs ir vėl imdamasi darbo: – Aš niekad nebuvau išteklėjusi, Deivi, ir nesirengiu tekėti. Tai ir visa, ką aš žinau apie šį dalyką.

– Sakykite, Pegoti, jūs juk nepykstat ant manęs, ar ne tiesa? – paklausiau aš, minutėlę patylėjęs.

Spręsdamas iš jos trumpo atsakymo, aš iš tikrųjų pamaniau, kad ji supyko ant manęs, bet apsirikau: padėjusi kojine, kurią ji adė (tai buvo jos pačios kojine), Pegoti išskėtė rankas, apkabino mane ir stipriai prispaudė prie savęs mano garbanotą galvelę. Aš žinau, kad

* Kreipinys į vaikus ar paauglius.

ji stipriai prispaudė, nes Pegoti buvo labai stora ir vos tik staigiau pasijudindavo, bematant kelios sagos išlėkdavo iš suknėlės nugaros. O šį kartą, aš prisimenu, dvi sagos nusirito į priešingus svetainės galus.

– Dabar paskaitykite man dar apie tuos krokodilus, – pasakė Pegoti, iki šiol teisingai neįsidėmėjusi šio pavadinimo. – Tiesą sakant, aš ne viską girdėjau.

Aš negalėjau gerai suvokti, kodėl Pegoti veido išraiška buvo tokia keista ir kodėl ji taip staiga vėl įsigeidė grįžti prie krokodilų. Vis dėlto mes vėl kibome į tas pabaisas; aš skaičiau su dar didesniu įkarščiu, galutinai nugalėjęs miegą. Ir ko tik mes nedarėme: užkasinėjome krokodilų kiaušinius smėlyje, kad saulė juos išperėtų, pabėgdavome nuo jų, staigiai pasisukdami į šoną, nes jie buvo nerangūs ir negalėjo greit pasisukti; pamėgdžiodami čiabuvių, šokinėjome paskui juos į vandenį ir kaišiojome jiems į nasrus užaštrintus medinius smaigus – žodžiu, mes išėjome visą kursą apie krokodilus. Ypač aš, o dėl Pegoti abejoju – ji, būdama išsiblaškiusi, nuolat bakstelėdavo adata čia į veidą, čia į ranką.

Kai mes baigėme apie krokodilus ir perėjome prie aligatorių, staiga pasigirdo skambutis prie sodo vartelių. Mes nubėgome atidaryti. Prie durų stovėjo motina – ji man atrodė gražesnė negu visada – ir greta jos džentelmenas puikiais juodais plaukais ir su žandenuomis, tas pats, kuris praėjusį sekmadienį palydėjo mus iš bažnyčios namo.

Kai mano motina, sustojusi ant slenksčio, pasilenkė, paėmė mane ant rankų ir pabučiavo, džentelmenas, prisimenu, pasakė, kad aš turįs daugiau privilegijų už bet kokį monarchą, ar kažką panašaus; jaučiu, kad čia man ateina į pagalbą šiek tiek vėlesnio amžiaus samprotavimai.

– Ką tai reiškia? – paklausiau aš jo, žiūrėdamas per motinos petį.

Jis paglostė man galvą, bet kažkodėl nei jis pats, nei jo žemas balsas man nepatiko. Kažkaip instinktyviai buvo nemalonu, kad jo ranka, palytėdama mane, prisiliečia ir prie motinos rankos – taip ir buvo – ir aš iš visų jėgų atstūmiau jį.

– Ak, Deivi! – sudrausdama mane, sušuko motina.

– Mielas berniukas, – pratarė džentelmenas. – Jo prisirišimas nė kiek manęs nestebina.

Niekad lig šiol nemačiau motinos skruostuose tokio gražaus raudonumo. Švelniai subarusi mane už stačiokiškumą, ji priglaudė mane prie savęs ir atsigręžė padėkoti džentelmeniui, kad jis teikėsi ją palydėti namo. Tai sakydama, ji ištisė jam savo ranką, ir, kai džentelmenas paspaudė ją, man pasirodė, kad motina pažvelgė į mane.

– Na ką, mano mielas berniuk, palinkėkime vienas antram labos nakties, – tarė džentelmenas, nulenkdamas galvą – aš tai puikiai mačiau! – prie mažos motinos pirštinės.

– Labanaktis, – pratariau aš.

– Na, būkime geriausi draugai pasaulyje! – tarė džentelmenas juokdamasis. – Paspauskime vienas kitam ranką.

Mano dešinioji ranka buvo motinos kairiojoje, todėl aš jam padaviau savo kairę.

– Ne, tai ne ta ranka, Deivi! – nusijuokė džentelmenas.

Motina ištiesė jam mano dešinę ranką, bet aš dėl minėtos priežasties pasiryžau neduoti jos – ir nedaviau. Užsispyręs ištiesiau jam kairę ranką, o jis, meiliai ją paspaudęs, pasakė, kad aš narsus berniukas, ir nuėjo.

Tarsi dabar matau, kaip jis, išeidamas iš sodo, dar kartą pažvelgė į mus savo juodomis, pikta lemiančiomis akimis.

Pegoti, kuri per visą laiką nepratarė nė žodžio ir dargi nepajudino nė piršto, tuojau užšovė duris, ir mes visi nuėjome į svetainę. Motina, grįžusi namo, paprastai atsisėdavo į fotelį prie židinio, bet šį kartą ji pasiliko kitame kambario gale ir pradėjo kažką tyliai dainuoti.

– Tikiuosi, jūs maloniai praleidot vakarą, madam? – kreipėsi į ją Pegoti, kuri stovėjo su žvakide rankoje kambario viduryje, nejudėdama it kubilas.

– Dėkoju jums, Pegoti, – linksmai atsakė mamytė, – aš ypač patenkinta šiuo vakaru.

– Naujas asmuo visada maloni permaina, – pratarė Pegoti.

– Iš tikrųjų labai maloni, – patvirtino mamytė.

Pegoti nejudėdama dar tebestovėjo kambario viduryje, motina vėl pradėjo dainuoti, o aš, kažkaip negiliai užsnūdęs, girdėjau balsus, nesuprasdamas, kas kalbama. Pabudęs iš šio nemalonaus snūduriavimo, aš pastebėjau, kad abi, Pegoti ir motina, apsiverkusios. Jos karštai ginčijosi.

– Tik ne toks kaip šis. Jis būtų nepatikęs misteriiui Koperfildui, – pareiškė Pegoti. – Štai ką aš jums sakau ir galiu prisiekti.

– Dieve tu maloningas! – sušuko motina. – Jūs tiesiog išvarysite mane iš proto. Ar girdėtas dalykas, kad vargšė mergaitė tiek kentėtų nuo savo pačios tarnaičių? Bet kodėl gi aš esu pati sau neteisi ir vadinu save mergeite? Ar aš niekad nebuvau išteklėjusi, Pegoti?

– Dievas žino, kad jūs, madam, buvot išteklėjusi, – atsakė Pegoti.

– Tad kaip jūs drįstat... – tęsė motina. – Bet ne, jūs žinot, kad aš nenorėjau pasakyti, „kaip jūs drįstate“, Pegoti, o kaip jums leidžia širdis suteikti man tiek skausmo, sakyti man tokius karčius žodžius, kai jūs gerai žinote, jog aš už šių namų neturiu nė vieno draugo, į kurį galėčiau kreiptis.

– Kaip tik dėl to aš ir privalau sakyti, kad tai netinka, – atsakė Pegoti. – Ne! Tai visiškai netinka! Ne! Nė už ką pasaulyje taip negalima pasielgti! Ne!

Sakydama šiuos žodžius, Pegoti taip mojavo žvakide, jog aš maniau, kad ji nusvies ją ant grindų.

Skaitykite likusius
780 iš **800** puslapių,
įsigiję šią knygą

www.obuolys.lt

KITI KNYGŲ FORMATAI:

**Audio
knyga**

**Elektroninė
knyga**

„Iš visų mano knygų ši man patinka labiausiai.“

- Charles Dickens

Milijonai skaitytojų pasaulyje beveik visomis pasaulio kalbomis per daugiau nei 170 metų po to, kai 1850 pasaulį išvydo didingas ir paties Ch. Dickenso biografijos detalių pilnas kūrinys, spėjo įvertinti „Deivido Koperfildo“ meistriskumą, entuziastingai pritardami autoriui – tai šėdevras. Pirmą kartą lietuviškai šią vieną didingiausių XIX a. knygų, nuolat randančią naujų susižavėjusių skaitytojų, išleidžiame su klasikinėmis nuostabaus grožio iliustracijomis.

Deividas Koperfildas savo gyvenimo istoriją pradeda pasakoti nuo pat gimimo, kuris, atrodo, buvo pažymėtas bloga lemiančių ženklų. Ir iš tiesų – berniuko vaikystę sukrečia žiaurumu pagarsėjęs patėvis, kuris po motinos mirties priverčia Deividą leisti į išbandymų kupiną gyvenimo kelionę. Blaškomas iš vienos šeimos į kitą, unikaliu požiūriu į nesėkmes ir neblėstančiu optimizmu žavintis Deividas sutinka daugybę ryškių asmenybių, tokių kaip spalvingasis Stīfortas, daugžodžiauti mėgstantis linksmuolis Mikoberis, piktadarys Urija Hipas, ekscentriškoji Deivido teta Betsi Trōtvud, lengvabūdiška ir kerinti Dora Spenlou. Kai kurie iš jų įvelia į nesėkmes, kiti padeda išgyventi. Viktorijos epochos fone Deivido Koperfildo gyvenimas bėga kupinas grėsmių ir gėrio, skausmo ir vilties, visuomet su krislu juoko ir sarkazmo gaidele. Nestokodamas atkaklumo, nuoširdumo ir darbštumo Deividas narsiai kaunasi su gyvenimo išbandymais. Ar pavyks jam tapti tuo, kuo svajoja? Ar tikrai tie bloga lemiantys ženklai ką nors reiškia? Nevengdamas sąmojo, atskleidžiamas autobiografinės detales literatūros genijus Charlesas Dickensas sukūrė vieną įspūdingiausių, reikšmingiausių, populiarumo neprarandančių, iki šiol interpretuojamų ir ekranizuojamų anglų literatūros kūrinių. „Deividą Koperfildą“ pats autorius apibūdino kaip mylimiausią vaiką, savo viso gyvenimo kūrybos triumfą.

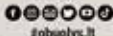
VIENAS GARSIAUSIŲ VISŲ LAIKŲ ANGLIŠKŲ ROMANŲ

*Jeigu jums patiko tokie romanai, kaip „Princas ir elgeta“
ar „Vargdieniai“, privalote perskaityti ir
Charleso Dickenso šėdevrą „Deividą Koperfildą“.*

OBUOLYS

nuo 1994

obuolys.lt

ISBN 978-609-484-549-9

9 786094 845499

www.obuolys.lt

Knygos pigiau, patogiau ir ištraukos nemokamai!

KITI FORMATAI:

Audioteka

Elektroninė knyga